

Aarhus
Symfoni
23/Orkester
/24

Dvorák og Prokofjev

SKYGGESPIL VED HØJLYS DAG

18. januar 2024 kl. 19.30
Symfonisk sal • Musikhuset Aarhus

PROGRAM

Antonín Dvorák (1841-1904)

Ouverture til *Vanda* (1880)

10 min.

Sergej Prokofiev (1891-1953)

Klaverkoncert nr. 3 (1913-21)

30 min.

- 1 Andante – Allegro
- 2 Tema con variazioni
- 3 Allegro, ma non troppo

P A U S E

25 min.

Antonín Dvorák (1841-1904)

Symfoni nr. 8 (1889)

40 min.

- 1 Allegro con brio
- 2 Adagio
- 3 Allegretto grazioso – Molto vivace
- 4 Allegro ma non troppo

Varighed i alt ca. 105 min.

MEDVIRKENDE

Ramon Tebar

DIRIGENT

Alexander Gavrylyuk

KLAVER

Samarbejds koncert med Det Jyske Musikkonservatorium (DJM)

SKYGGESPIL VED HØJLYS DAG

af Christina Blangstrup Dahl

Lys og lyrisk! Dvorák er i sit allermost optimistiske og lyse lune i den 8. symfoni. Musikken synger og sprudler i et kalejdoskopisk skiftende humør – overstadigt dansende mellem farverige landskabsbilleder og dramatiske højdepunkter. Symfonien er en kærlig bøhmisk omfavelse af den allermost varmhjertede og velmenende slags.

Også i ouverturen til *Vanda* får vi nationalromantisk valuta for alle pengene med tragik, folkløse og udsøgt vellyd fra hjertet af Bøhmen.

Prokofjev er derimod kantet og udtilbens på den allermost fascinerende facon i den tredje klaverkoncert. Her kommer klaveret ud i alle kontraster – ikke mindst de mest underholdende og sarkastiske af slagsen. Det er en musikalsk evighedsmaskine af en koncert – og så er den så virtuos, at man ikke får lejlighed til at høre den særlig tit i koncertsalen. Her er den i gode hænder hos Alexander Gavrylyuk, der vender tilbage til orkestret efter en fremragende koncert sidste sæson.

Dvorák: Ouverture til *Vanda*

Det er måske ikke lige som operakomponist, at vi kender Dvorák bedst. Men Dvorák anså selv operaarbejdet som centralt, og han havde også en personlig baggrund i operaverdenen: Han arbejdede som bratschist på et teater i Prag, hvor han blandt andet sad i orkestret til premieren på tre af Smetanas operaer. Han endte med at skrive hele 14 operaer, men i dag er det kun *Rusalka*, der bliver spillet jævnligt.

Vanda handler om en tragisk polsk dronning, der drukner sig i Vistula-floden for at redde sit folk fra de invaderende tyskere. Med andre ord: Individet ofrer sig for fællesskabet. Egentlig havde Dvoráks opera kun en meget kort indledning, da komponisten skrev den i 1875. Da *Vanda* skulle sættes op igen nogle år senere på Nationalteatret besluttede Dvorák sig imidlertid for at skrive en ny ouverture i denne anledning. Resultatet er et stykke dramatisk og energisk musik, fyldt med schwung og nationalkarakter. Undervejs hører vi – ud over hovedtemaet – også en række temaer fra operaens arier.

Prokofjev: Klaverkoncert nr. 3

Prokofjevs tredje klaverkoncert er den mest populære af komponistens klaverkoncerter. Det er også en af de sværeste – hvilket siger virkelig meget; Prokofjevs klavermusik er notorisk svær at spille. Han skrev den ofte til sig selv, og han var en blændende pianist.

Den tredje klaverkoncert er virtuos, men den er langt fra at være et "showpiece"; dertil kræver den alt for meget musikalitet af sin solist. Prokofjevs musik besidder generelt en helt særegen kantethed med sin kombination af pågående alvor, skarpt vid og glimt af skønhed. Hans klavermusik gør det altid meget tydeligt, at klaveret i bund og grund er et slagtojsinstrument. Der er også humor og ironi (eller måske snarere sarkasme) – men man har altid på fornemmelsen, at alvoren er hovednoten i Prokofjevs musik. Og faktisk er man tit lidt i tvivl om, hvorvidt det er sarkasme eller alvor. Han er inspireret af den russiske romantik, men udvider den i sit helt eget tonesprog fyldt med dissonanser, konstante harmoniske forandringer og pågående rytmer.

Første sats begynder med en lyrisk klarinetsolo, som orkestret overtager og udvider. Anden halvdel af satsen er en overstadig, temperamentsfuld allegro, hvor klaveret aldrig er langt fra centrum af løjerne med passionerede udbrud, der lyder spontane. Efter et mere lyrisk afsnit slutter satsen med et brag.

Anden sats er et tema med fem variationer. Her er både undersmukke langsomme fraser og hidsige, brutale klaversteder, der udfordrer pianisten til det yderste teknisk såvel som musikalsk. Det er også en sats, der virkelig viser, at solist og orkester har lige meget at bidrage med musikalsk; vi er lang vej fra de wienerklassiske og romantiske koncerter, hvor orkestret blot var akkompagnement til solisten.

Tredje sats begynder med en karikeret fagotsolo. Udtrykket er groft og indtrængende; som en spøg af den slags, som alle involverede ved er meget mere alvorlig, end vi vil være ved. Prokofjev kaldte selv satsen for et skænderi mellem solist og orkester, og meget bedre kan det vel ikke udtrykkes.

Nogen stor succes blev koncerten ikke ved den første opførelse i Chicago i 1921 (hvor Prokofjev havde søgt tilflugt efter den russiske revolution). Det gjorde den til gengæld, da Koussevitzky dirigerede den året efter i Paris.

Bonusinformation: Koncerten er tilegnet den russiske digter Konstantin Balmont. Han havde nemlig skrevet et meget smigrende (men utrolig ringe) digt, der hyldede Prokofjev i højtravende toner: "Prokofjev! Musik og ungdom i blomst/! dig længes orkestret efter glemte sommertoner/Og den uovervindelige skyther slår på solens tamburin..." Men mangelfuld litterær kvalitet eller ej; det var flatterende nok til at indbringe poeten en dedikation.

Dvorák: Symfoni nr. 8

Hvis Prokofjev var ud til bens, så er Dvorák præcis der, hvor han allerhelst vil være. Jo flere Dvorák-symfonier, man hører, jo mere opdager man, hvad man er gået glip af ved kun at lytte til "Den nye verden". Vi spillede heldigvis Dvoráks 7. symfoni i forrige sæson, og nu får vi så lov at høre den 8. symfoni.

Det er en helt anderledes musikalsk verden end de foregående symfonier: Dvorák ville selv have, at den 8. symfoni skulle være "anderledes end de andre symfonier, med individuelle tanker udført på en ny måde." Den var samtidig skrevet som en "tak for æren" til den østrig-ungarske kejser, efter Dvorák var blevet medlem af Prags Akademi.

Symfonien er skrevet i idylliske omgivelser i løbet af Dvoráks sommerophold i Vysoká. Idyllen lader til at have smittet af på symfonien. Den emmer af livsglæde, kærlighed til landskaberne – og til hans fædrelands dejlige folkemusik.

Første sats indledes af en langsom introduktion, som går igen flere gange i satsen. Generelt er både denne sats og symfonien som helhed præget af et kalejdoskopisk skiftende humør – mellem overstadige dansesatser og marchpassager, farverige landskabsbilleder og dramatiske sekvenser.

Anden sats er en adagio, altså en langsom sats – men så langsom er den nu faktisk ikke. Musikken er inspireret af fredfyldte landskaber og beskriver en idyllisk sommerdag, afbrudt af et dramatisk tordenvejr. Musikken er afvekslende – næsten som små indslag eller minder af mild såvel som brøsig karakter, som komponisten kommer i tanke om undervejs.

Tredje sats er fuldstændig uimodståelig med sin *schwung* og graciøse linjer. Her ser vi Dvoráks intention om at lave noget lidt anderledes. Det er nemlig ikke en traditionel scherzo (som man normalt ville spille som tredje sats i en symfoni), men i stedet et lille åndehul. Den består af en melankolsk vals i melodien sukkende, nedadgående bevægelse – først til sidst får vi en mere traditionel tredjesats i form af en varmbloedet triodel med bøhmiske folketonen.

Sidste sats omfavner alle den bøhmiske folkemusiks bedste sider. Den er skrevet som et tema med variationer, og den starter med en trompetfanfare. Dog ikke en krigerisk en af slagsen; dirigenten Rafael Kubelik sagde til en orkesterprøve: "Mine herrer, i Bøhmen kalder trompeterne ikke til krig – de kalder til dans!" Satsen er gennemstrømmet af djærve toner og indfølt entusiasme, og vi slutter af med en snurretop af en overstadig slutning, hvor Dvorák smider hele godteposen af musikalske godbidder efter os. Det ville næsten være for meget, hvis det ikke var så charmerende.

Det var for øvrigt komponisten selv, der stod på podiet ved premieren i Prag i 1890, og symfonien blev en stor succes både nationalt og senere internationalt. Hør bare, hvordan Dvorák beskrev symfoniens London-premiere samme år til en ven: "Koncerten forløb vidunderligt, måske mere end nogensinde tidligere. Efter første sats var der universelt bifald, efter anden var det endnu højere, efter tredje var det så tordnende, at jeg måtte vende mig om flere gange og takke publikum, men efter finalen var klapsalverne voldsomme

– fra publikum i salen, i gallerierne, fra selve orkestret og fra dem, der sad bag ved orglet – de klappede alle sammen så kraftigt, at det næsten var uudholdeligt. Jeg blev kaldt tilbage på scenen flere gange – kort sagt, det hele var så skønt og oprigtigt, ligesom det er ved premierer hjemme i Prag. Jeg er glad, og gudskelov at det blev så godt!" Det er da en hjertevarmende historie i en branche, der ellers vrimler med historier om katastrofale førsteopførelser.

Rigtig god koncert.

PROKOFJEV – DEN KANTEDE PIANIST

Sergej Prokofjev satte nye normer for klavermusikken og hævdede sammen med Stravinskij og Sjostakovitj den russiske musik til nye højder.

Peer Kjær Andersen udforsker temaerne i Prokofjefs tredje klaverkoncert. Læs om det på vores hjemmeside – under "Baggrundshistorier".

AARHUSSYMFONI.DK

Ramón Tebar DIRIGENT

Den spanske dirigent Ramón Tebar er chefdirigent for Orquesta de Valencia, samt kunstnerisk leder af Opera Napoli. Han har tidligere været kunstnerisk leder af Florida Grand Opera og hovedgæstedirigent for Valencias Palau de les Arts Reina Sofia.

Tebar er først og fremmest operadirigent og har i den sammenhæng dirigeret på store operahuse i Spanien, USA og resten af verden. Han optræder dog også jævnligt foran symfoniorkestre rundt om i verden, og de senere år har han dirigeret flere landsdelsorkestre i Danmark.

Som operadirigent har han blandt meget andet dirigeret *Turandot*, *Madama Butterfly* og *La bohème* på Wiener Staatsoper, *Madama Butterfly* på Deutsche Oper Berlin, *Elskovsdrikken* på Barcelonas Gran Teatre del Liceu, *Carmen* på Cincinnati Opera og *Perlefiskerne* på Teatro Colón i Buenos Aires. Han dirigerer desuden jævnligt koncerter med tenoren Joseph Calleja.

Tebars arbejde kan også høres på optagelser med Joseph Calleja og Orquesta de la Comunitat Valenciana (indspillet på DECCA) og med Gregory Kunde og Orquesta Sinfonica de Navarra (indspillet på Universal).

Alexander Gavrylyuk KLAVER

Den ukrainske pianist Alexander Gavrylyuk har spillet med orkestre som Chicago Symphony, Sydney Symphony, Dallas Symphony, Bergen Filharmoniske Orkester, Staatsorchester Rheinische Philharmonie og Antwerp Symphony Orchestra.

I 2017 spillede han Rachmaninovs tredje klaverkoncert til en BBC Proms-koncert med aldeles fremragende anmeldelser til følge; The Times kaldte ham ligefrem for ”en åbenbaring”.

Alexander Gavrylyuk spiller også solokoncerter og har bl.a. optrådt i Musikverein i Wien, Tonhalle Zurich, Wigmore Hall, Concertgebouw Master Pianists Series, Suntory Hall, Tokyo Opera City Hall, Tokyo City Concert Hall, San Francisco og Sydney Recital Hall – og så spiller han jævnligt kammermusik med violinist Janine Jansens i hele Europa. Desuden er han optaget af velgørenhed, herunder i organisationen Theme and Variations Foundation, som har til formål at yde støtte og opmuntring til unge australske pianister, samt Opportunity Cambodia, som arbejder for uddannelse til cambodjanske børn.

KONCERTBESÆTNING

VIOLIN I

Ian van Rensburg
Cristian Chivu Ivan
Johanna Tolvanen
Alexandru Radu, kontrakt
Thea Clemson Andersen
Todd Cadieux
Katrin Djordjevic Sønnichsen
Matthias von Niessen
Nadia Kornilova
Hayato Ishibashi
Theo Dan, kontrakt

VIOLIN II

Marta Wisniowska
Nefelina Musaelyan
Birgitte Bærentzen Pihl
Erik Søndergaard Jensen
Vibeke Lund Nielsen
Søs Nyengaard
Pernille Jönsson Nüchel
Jens Astrup
Peter Clemson Steensgaard
Violina Petrova, kontrakt
Olga Rosca Marcov, assistent

BRATSCH

Luminita Marin
Zane Kalnina
Nikolaj Lind Pedersen
Christine Hagne Larsen
Lars Kvist
Lise Pehrson
Eva Paulin
Morten Møller, kontrakt

CELLO

Eugene Hye-Knudsen
Brian Friisholm
Jens Lund Madsen
Ananna Lützhøft
Fang-Yu Liang
Anne Hall, kontrakt

KONTRABAS

David McIlpatrick
Samuel Beck-Johnson
Christian Jørgensen
Frank Christensen

FLØJTE

Lena Kildahl Larsen
Toril Vik Kjeller
Judith Wehrle
Mònica Tort, DJM

OBO

Oliver Nordahl
Lisa Anna Gross

KLARINET

Mathias Vik Kjeller
Vibeke Kærsgaard Lembcke
Kristian Flagstad
Hu Jie Chen, DJM

FAGOT

Maksim Karpinskii
Eric Beselin

HORN

Flemming Aksnes
Lisa Maria Cooper
Jari Kamsula
Klaus Gottlieb
Héctor Manuel Escudero Aguilar, kontrakt
Maties Carbonell, DJM

TROMPET

Kim Hansen
Anders Kildahl Larsen
Asier Sarasola Uranga, DJM

BASUN

Fabrice Godin
Christian Tscherning Larsen

BASBASUN

Jens Vind

TUBA

Jonathan Borksand Hanke

PAUKER

Nikolai Petersen

SLAGTØJ

Anders Lynghøj
Malte Vendelby, kontrakt
Gabriel Aunon, DJM

BLIV FADDER

Kontakt os på tlf. 89 40 90 90 / symfoni@aarhus.dk

Aarhus Symfoniorkesters Fond består af individuelle fadderskaber fordelt på fonde, virksomheder og privatpersoner. Den selvstændige fond støtter orkestrets arbejde ved tilskud til instrumenter, turnéer, CD-indspilninger og lignende.

- » A. Enggaard A/S
- » Advokaterne i Jyllandsgården A/S
- » Alice Madsen
- » AVK Holding
- » Bech-Bruun
- » Bendt Almvig, arkitekt maa.
- » BoostPLM
- » Brødrene Kier A/S
- » C.F. Møller Danmark A/S
- » CHD Holding A/S
- » Comwell Aarhus
- » Dansk Erhvervsprojekt A/S
- » Dansk Musiker Forbund
- » Danske Andelskassers Bank
- » Danske Bank
- » EDC Erhverv, Poul Erik Bech Aarhus
- » Fa. Benny Rasmussen
- » FO-Aarhus
- » Formuepleje A/S
- » Gorrissen Federspiel
- » Hans Schourup A/S
- » Holst, Advokater
- » INTERLEX Advokater
- » Juhl-Sørensen Pianohandel
- » Jyske Bank
- » Keld T. Lauritsen Holding ApS
- » Kjeld Sachmann
- » Kosan Gas A/S
- » Lena Schmidt
- » Linco Holding A/S
- » Middelfart Sparekasse
- » Nordea
- » Pressalit A/S
- » PricewaterhouseCoopers
- » RSM Danmark
- » RSM Danmark – personaleforeningen
- » Schouw & Co A/S
- » Selskabet af 4. oktober 1944 A/S
- » Stantræk A/S
- » Steffen Ebdrup Invest aps
- » Stibo A/S
- » Stormagasinet Salling
- » Støtteforeningen FHH
- » SYDBANK
- » Todbjerg Busser A/S
- » torbenbrandi – projektudvikling
- » Vilhelm Kiers Fond
- » Violinbygger Jens Stenz
- » Aarhus Oliefabriks Fond
- » Aarhus Stiftstidendes Fond
- » Aarhus Symfoniorkesters Venner
- » Aarhus Universitets Forskningsfond

Særlig privat giver:
Keld Heine Mortensen

Vær med til at støtte AARHUS SYMFONIORKESTER

Bliv medlem af
Aarhus Symfoniorkesters Venner

Husk at
venneforeningen holder
gratis optakt for alle før
hver torsdagskoncert.

Se programmet på
www.asov.dk

Optaktsholder 8. februar 2024:
Per Bærentzen, lektor emeritus

Medlemskab giver
fri adgang til særlige
prøver/generalprøver,
gratis medlemsblad
samt uvurderlig støtte
til byens orkester.

Meld dig ind på
www.asov.dk

eller ved henvendelse til formand
Tove Christensen, dr. med.
asov.tc@gmail.com

God fornøjelse!

Bare koncentrer dig om musikken

Bagefter skal vi nok opdatere dig med de **vigtigste nyheder**

Jyllands-Posten

MUSIKHuset

LONDON SYMPHONY ORCHESTRA

Ravel, Barber og Williams spillet af et af verdens bedste symfoniorkestre dirigeret af den nye chefdirigent Antonio Pappano.

28. april • Symfonisk sal

→ [musikhuset.dk](https://www.musikhuset.dk)